

Slovenský pracovný trh potrebuje pružnejšiu imigračnú politiku

TLAČOVÁ SPRÁVA

21. apríla 2016

Na Slovensku už niekoľko rokov klesá nezamestnanosť a rastie počet voľných pracovných miest. Zamestnávateľia začínajú pociťovať nedostatok voľnej pracovnej sily a čoraz častejšie vyhľadávajú pracovníkov v zahraničí. V dôsledku starnutia obyvateľstva sa tento trend ešte zosilní. Účastníci spoločného seminára Zastúpenia Európskej komisie v SR a inštitútu INEKO preto diskutovali o potrebných zmenách v imigračnej politike, aby dokázala pružne reagovať na dopyt zamestnávateľov.

Vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Dušan Chrenek poukázal na to, že v súvislosti s ekonomickým oživením, vysokou štrukturálnou nezamestnanosťou, veľkým odlivom pracujúcich a študujúcich Slovákov do zahraničia, ako aj v dôsledku demografického vývoja, bude obsadenie voľných pracovných miest na Slovensku narastajúcim problémom pre zamestnávateľov a brzdou ďalšieho rozvoja. „Kým existuje viacero riešení tohto problému, väčšie otvorenie dverí kvalifikovaným pracovným migrantom a zahraničným študentom môže byť jedným z najrýchlejších a najefektívnejších opatrení. Skúsenosti zo zahraničia dokazujú, že prijatie kvalifikovaných a vzdelaných pracovníkov zo zahraničia má celý rad pozitívnych vplyvov na ekonomiku a dlhodobú udržateľnosť verejných financií hostiteľskej krajiny,“ vyjadril sa Chrenek.

Štátny tajomník ministerstva práce Branislav Ondruš upozornil, že počet uchádzačov o zamestnanie v prepočte na počet voľných pracovných miest sa za posledný rok prudko znížil vo všetkých krajoch. Najmenej uchádzačov na voľné pracovné miesto je v bratislavskom, trnavskom, trenčianskom a žilinskom kraji. Už v roku 2020 počet nových pracovných príležitostí prevýši počet absolventov prichádzajúcich na trh práce, čím sa problém s nedostatkom

pracovnej sily ešte prehľbí a už strednodobo treba podľa Ondruša otvoriť dvere aj pracovníkom zo zahraničia. Osobitným problémom je potreba generáčnej výmeny v školstve a zdravotníctve. Ako zdôraznil, prioritou vlády je nasýtiť potrebu pracovného trhu najskôr z domácich zdrojov, kde sú hlavné výzvy riešenie dlhodobej nezamestnanosti a prepojenie vzdelávania s potrebami pracovného trhu. „Imigrácia nemôže byť zneužitá na zhoršovanie pracovných podmienok, vrátane odmeňovania,“ povedal Ondruš.

Poslanec NR SR za stranu SaS a bývalý minister práce Jozef Mihál oponoval, že pracovný trh je už dnes nasýtený a pre zamestnávateľov je ťažké nájsť kvalifikovaných ľudí. „Netreba sa báť diskusie o otvorení pracovného trhu pre kvalifikovaných pracovníkov z tretích krajín,“ povedal. Ako dodal, v dôsledku starnutia obyvateľstva bude nutné pustiť na Slovensko ekonomických migrantov.

Vedúca Úradu IOM Medzinárodnej organizácie pre migráciu v SR Zuzana Vatráľová upozornila, že Slovensko má už od roku 2011 definovanú migračnú politiku, ktorá dáva odporúčania na spružnenie ekonomickej migrácie. V praxi však tieto odporúčania nie sú realizované a pre cudzincov je ťažké dostať sa na náš pracovný trh. Kvôli zdĺhavým administratívnym opatreniam zamestnávateľ musí podľa nej čakať na zamestnanca z tretích krajín v priemere až 145 dní. Na Slovensko sa tak nedostanú aj cudzinci, ktorí by mohli vytvoriť nové pracovné miesta aj pre občanov Slovenska.

Ako uviedol Jiří Vyhlídal z Výskumného ústavu práce a sociálnych vecí v Brne, vo všeobecnosti platí, že prispievateľmi do verejných rozpočtov sú najmä vzdelanejší imigranti. Ku koncu roku 2011 pracovalo v Českej republike 311-tisíc cudzincov, z toho najviac, až 118-tisíc, zo Slovenska, nasledujú občania Ukrajiny, Vietnamu a Poľska. Imigranti zo Slovenska majú nadpriemerne vysoké platy, ide teda vo väčšej miere o kvalifikovaných ľudí. Od roku 2003 funguje v ČR projekt zameraný na výber kvalifikovaných zahraničných pracovníkov pre občanov Bulharska, Chorvátska a Kazachstanu, od roku 2006 aj pre občanov Ukrajiny.

Thomas Horvath z rakúskeho inštitútu WIFO povedal, že počet pracujúcich cudzincov v Rakúsku začal rýchlo stúpať po páde železnej opony a následne po rozšírení EÚ v rokoch 2004 a 2007. V dôsledku voľného pohybu osôb v EÚ môže vláda regulovať len toky pracovných imigrantov z tretích krajín, z ktorých si vyberá vysoko kvalifikovaných ľudí. Vzdelanie imigrantov podľa Horvatha úzko súvisí s ich úspešnosťou na trhu práce. Najvyššiu mieru nezamestnanosti spomedzi imigrantov majú Turci, z ktorých najväčší podiel má len základné vzdelanie. Počet občanov Slovenska pracujúcich v Rakúsku sa zvýšil z 10-tisíc v roku 2010 na 27-tisíc v roku 2015. V porovnaní s domácim obyvateľstvom majú imigranti z krajín začlenených do EÚ v roku 2004 v priemere vyššie vzdelanie a porovnateľnú mieru nezamestnanosti. Zvýšená imigrácia z krajín EÚ podľa Horvatha priniesla konkurenciu najmä pre skorších prisťahovalcov, napríklad

z Turecka, ktorí majú v priemere nižšie vzdelanie. Celkovo však európska integrácia pomohla zvýšiť rast ekonomiky aj zamestnanosti v Rakúsku.

Martin Kahanec zo Stredoeurópskeho inštitútu pre výskum práce (CELSI) na základe akademických štúdií vyvrátil mýty, že imigranti berú prácu domácomu obyvateľstvu a zneužívajú sociálny systém. Podľa medzinárodných skúseností imigranti naopak pracovné miesta vytvárajú, sociálne dávky poberajú menej často ako domáca populácia, prispievajú do verejných rozpočtov a majú pozitívny vplyv aj na rast HDP a zamestnanosti. EÚ aj Slovensko podľa neho potrebuje najmä kvalifikovaných imigrantov.

Starnutie obyvateľstva bude hlavným motorom otvárania pracovných trhov. Kým v súčasnosti na jedného človeka v dôchodkovom veku pripadá na Slovensku 3,22 osoby vo veku 18 rokov až dôchodkový vek, v roku 2068 to bude iba 1,67 osoby. Bez prijatia adekvátnych opatrení môže starnutie obyvateľstva vyvolať nedostatok pracovnej sily, ohroziť finančnú stabilitu dôchodkového systému, zdravotníctva a tým aj celých verejných financií. Tento vplyv by aspoň čiastočne mohli zmierniť imigranti.

Podľa riaditeľa INEKO Petra Goliaša je jedným z efektívnych spôsobov imigrácie príchod zahraničných študentov na vysoké školy. „Počas štúdia sa naučia jazyk, spoznajú kultúru domácej krajiny, získajú kontakty a majú čas na hľadanie si práce,“ uviedol Goliaš. Ako dodal, Slovensko napriek tomu študentov skôr vyváža, keď máme v EÚ najvyšší podiel vysokoškolských študentov, ktorí študujú v zahraničí (15,9 % v roku 2013). Súčasne na slovenských vysokých školách študuje len približne 6 % zahraničných študentov, čo je v medzinárodnom porovnaní podpriemer.

Pre ilustráciu, ak by sme chceli cielene dlhodobo zvýšiť podiel zahraničných študentov na 20 %, potrebovali by sme podľa INEKO každý rok prijať na naše vysoké školy ďalších približne 5 390 študentov s iným štátnym občianstvom. „Vďaka takto získaným imigrantom by bolo možné v roku 2068 vyplácať až o 13,5 % vyššie starobné dôchodky z prvého piliera oproti prípadu, ak by sme dodatočných imigrantov k sebe nepúšťali,“ uviedol Goliaš. Podiel takto získaných imigrantov na celkovej populácii SR by postupne rástol k 10 % v roku 2068.

Informácie o seminári nájdete na stránke: <http://www.ineko.sk/projekty/potrebuje-slovensky-pracovny-trh-migraci>

Ďalšie informácie poskytnete:

Peter Goliaš
riaditeľ INEKO

golias@ineko.sk

Samuel Mišík

Zastúpenie EK na Slovensku

Samuel.Misik@ext.ec.europa.eu